

BÄFVERNYTT

Härnösands Släktforskarförening

N:r 22 Oktober 2000

INNEHÅLL

Sidan 1

Släktforskarföreningens
10 årsjubileum

Sidan 2

Styrelsen och dess sam-
mansättning.

Sidan 3

Ordförande har ordet.
Medlemsmöten.

Sidan 4

Två forskningsexempel av
mina släkthanor.

Sidan 7

Guldskatten i Hornö.

Sidan 8

Ordskatten från A till Ö.

Sidan 9

Vill Du släktforska på
svenska i Finland ?

Sidan 10

En bokrea med följder.

Sidan 11

Medlemsmöte på Väng-
manstorpet.

Sidan 12

Skånsk släktforskare kart-
lade över 3000 ättlingar.

Sidan 13

Eftersökning

Sidan 14

Vår förening fyller 10 år.

Sidan 16

Värningskampanj. mm.

Sidan 17

Linnéan, Lektor &
Läkare.

Sidan 19

E-post & postadresser.

Sidan 20

Släkthuset. Povel Ramel.

Härnösands Släktforskares 10 årsjubileum

Lördagen den 7 oktober klockan 10.00 - 15.00
på Sambiblioteket i Härnösand

PROGRAM

10.15 UTSTÄLLNINGEN ÖPPNAS.

Invigning av släktforskar förbundets ordf. Ted Rosvall

10.30 THORD BYLUND

Norrländsk släktforskning

11.30 MARGARETA GRAFSTRÖM

Johannes Bureus Ångermanländska resa

14.30 DRAGNING AV FÖRENINGENS LOTTERI

14.45 UTSTÄLLNINGEN AVSLUTAS

ALLA HÄLSAS HJÄRTLIGT VÄLKOMNA

Nya

Medlemmar

Styrelse

Ordförande Roland Ek	Finsvik 2327	0611-660 81
V.Ordf. Thord Bylund	Granudden 2	0611-203 16
Sekr. Lars Drejare	Seminariegatan 9 B	0611-231 77
Kassör Agneta Olofsson	Kastellgatan 26	0611-221 85
Ledamot Björn Thunberg	N:a Kyrkogatan 22 C	0611-136 69
Suppl. Lennart Björklund	Hälletorpsvägen 26	0611-179 86
Suppl. Björn Nilsson	Maratongatan 22	

Revisorer

Ordinarie Stig Brunnéd	Helgumsbro 14	0611-751 00
Ordinarie Lennart Hellsten	Hovsgatan 56	0611-184 95
Suppl. Sixten Lundkvist	Brännavägen 88	0611-233 22

Valberedning

Ord. Margareta Grafström	Ådalsvägen 5	0611-221 71
Ord. Karl-Axel Högström	Högsjöv. 7 Ramvik	0612-403 34
Ord. Kerstin Melin	Bergsgatan 9	0611-159 98
	Helgumsbro 14	

Klubbmästare

Asta Brunnéd	Seminariegatan 9 B	0611-751 00
Kerstin Drejare	Brännavägen 88	0611-231 77
Karin Lundkvist	Kastellgatan 26	0611-233 22
	Granudden 2	

Redaktionskommitté

Agneta Olofsson		0611-221
Thord Bylund	Överdalen 2230	85
	Granudden 2	0611-203 16

Redaktör

Åke Omberg		0611-606 85
------------	--	-------------

Ansvarig Utgivare

Thord Bylund		0611-203 16
--------------	--	-------------

NYTT LÄGE FÖR HYLLAN !

Vilken hylla undrar ni nu ?
Jo, den som Härnösands
släktforskare har på Lands-
arkivet ! Vi har fått flytta
in i ett mindre rum bakom
den tidigare hyllan ! Här
finner ni pärmar med andra
släkt-forskningsföreningars
tid-ningar och utdrag från
Här-nösands dombok året
1796.

Materialförvaltare
Björn Thunberg

Hjälpen att fylla tiningen
är ringa. Nog finns det
väl någon som har något
av intresse, eller hur ?
Hör gärna av er på något

**Medlemsavgiften är 100:- Familjemedlem 35:-
Företag/Föreningar 200:- Postgirokontot är 43 61 16 - 8**

Lösnummer finns till försäljning från nummer
1 till 21 om så önskas. Priset är 20:-/nummer
plus porto. Vänd er vid intresse till Agneta.

*E-post till Agneta är: ao@genea.se
E-post till Åke är: overdal@algonet.se*

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Kära släktforskarvänner !

Framför oss har vi en ny höstsäsong med trevliga sammankomster. Framst tänker jag på vår satsning på föreningens 10-årsjubileum. 10 år går verkligen fort att avverka. En förenings framgång och fortlevnad beror mycket på intresset från dess medlemmar. Medlemsantalet har hållit sig på nivån ca 100 medlemmar. Detta kan naturligtvis öka om varje medlem gör sin insats att värva medlemmar. Tala om för olika intressenter att föreningen finns till och hälsa dem välkomna in i gemenskapen.

En gammal önskan är ju att hitta en lämplig lokal att ha föreningsverksamheten i. Den får dock inte belasta ekonomin för mycket. Kom med tips !

Programverksamheten kan ju också påverkas av sina medlemmar. Kom även där med tips om olika aktiviteter. Jag vill också tacka alla som på olika sätt bidragit till föreningens fromma under dessa tio år !

Rapport från släktforskardagar och riksstämma i Linköping

Släktforskardagarna ägde denna gång rum i strålande solsken. Mycket folk besökte (ca 3000) utställningarna och de olika föredragen. Som vanligt var allt mycket välregisserat. Möjligheten att förse sig med informationer om olika släkter, släktböcker, litt. från det egna forskningsom-rådet, CD-skivor med ministrialböcker mm var stora.

Ordförandekonferansen behandlade bland annat de etiska problem som man som släktforskare kan ställas inför. Riksstämman avlöpte med sedvanliga förhandlingar. Den stora frågan var dock vem som skulle bli den nya förbundsordföranden. Efter slutna omröstning stod det klart att Ted Rosvall blev vald till förbundsordförande. I valberedningen blev Bernth Lindfors från Njurunda invald som den nordligaste representanten.

Roland Ek

KOMMANDE MEDLEMSMÖTEN

Onsdagen den 6 september på Arkivhuset.

Medverkar: Björn Thunberg

Släkten Åberg.

Lördagen den 7 oktober i Sambiblioteket.

Föreningens 10-årsjubileum.

Onsdagen den 1 november Arkivhuset.

Medverkar: Olof Brelín

Ämne: Släkten Brelín.

Onsdagen den 6 december Arkivhuset.

Medverkar: Se kommande annonsering

Två forskningsexempel av mina släktanor

av *Per Näsström*

Förvisso har släktforskningen tagit ett jättekliv framåt när man började använda datorn till hjälp. Samtidigt ökar risken att man för okritiskt lånar vissa anor ur sammanställningarna. Detta kan givetvis även gälla de anor som man tar ur familjeböcker, när vi närmar oss den äldsta tid kyrkböckerna finns bevarade. Dödligheten var stor genom att männen ofta blev knektar och det närmast var ett spel om liv och död vid barnafödandet. Det fanns många som gifte sig tre gånger. Då gäller det att placera barnen rätt både vad gäller far och mor. Eftersom jag arbetat med min släkt med hjälp av ångermanlandshandlingarna och domböcker vet jag att det finns många felaktiga uppgifter ute på nätet. Jag vill berätta om två exempel bland mina anor och vilka uppgifter man kan få fram och börjar med:

Erik Ersson f 1670 i Imnäs, Ramsele död 1739 01 08 i Jansjö, Fjällsjö. Denne man har fått fel far, anges gift med sin svärmor, anges varit gift tre gånger men allt pekar på att det är två. Hans äldsta son, enligt födelsebok född 26 april 1696 i Imnäs Ramsele tas ofta inte upp eller placeras fel.

Dombok 1695 berättar: "Salig Erik Nilssons son, Erik Eriksson, Imnäs och hans moder kärande till Elias Nilsson, Näs *Edsele* om betalning för hemmanet bröderna emellan 5/3 1663. Av texten framgår att Erik Nilsson suttit på hemmanet i Näs i tolv år och flyttat till sin hustrus börd i Imnäs.

Slakten kan följas vidare nedåt. Striden om Näshemmanet ger en bra bild av Erik Erssons syskon.

Dombok kan även berätta om att Erik Ersson ödelade hemmanet som upptogs igen av hans syster och svåger. Själv flyttar han till Holme och hustruns föräldrahemman. Dombok 1701 visar att han var med och lejde båtsman. Dombok 1704 och 1705 hur han köper i Jansjö. Samtidigt pågår en strid om Holmehemmanet som säljs till kyrkoherden. Dombok har mycket att berätta. Erik Eriksson omtalas 1708 som Karin Jonsdotter andra måg. Samtidigt berättar h Elin Israelsdotter om fadern Israel Larsson Larson tydligen gift med Karin Jonsdotter. Erik Erikssons första hustru bör vara en Israelsdotter! Erik Eriksson kom i slutet av sitt liv i tvist med sonen Sven Eriksson i Jansjö om Jansjöhemmanet. I dombok 1738 kräver sonen att fadern skall upprätta ett inventarium efter hans år 1717 avlidna moder. Med hjälp av dessa uppgifter får man fram att hustrun bör heta Anna, således Anna Israelsdotter. Erik Eriksson gifte om sig men det bör vara den andra hustrun.

Erik Erssons familj kan beskrivas:

Erik Ersson f 1670 i Imnäs, Ramsele *far Erik Nilsson* d 1739-01-08 i Jansjö Fjällsjö gift ungefär 1695 med Anna Israelsdotter f omkring 1674 i Holme Ramsele, *far Israel Larsson* d 1717 i Jansjö.

Barn

Israel Eriksson f 1696-04-26 i Imnäs död 1768 I Sunnansjö, Fjällsjö.

Erik Eriksson f 1698-03-19 i Holme död 1761-07-14 i Sil,, Fjällsjö

Karl Eriksson f 1699-07-07 i Holme död späd

Sven Eriksson f 1700-10-01 i Holme död 1783-03-28 i Jansjö, Fjällsjö

Ella Eriksdotter f 1705 i Jansjö död 1784-10-05 i Näset, Fjällsjö

Karin Eriksdottert f 1706 i Jansjö död 1766-02-02 i Lungsjön, Ramsele

Justina Eriksdotter f 1710-04-20 i Jansjö död 1768 i Holmstrand, Helgum

Johan Eriksson f 1713 05-22 i Jansjö död 1715, testamentspengar

Isak Eriksson f 1717 i Jansjö död 1717 i samband med moderns död

Viss osäkerhet om födslar mellan 1700-1710 samt 1717.

Erik Eriksson gifte om sig i Junsele 1719 med

Kerstin Andersdotter f 1689-07-25 i Vallen, Junsele död efter 1640 (*Bertil Krånglin*)

Barn:

Kerstin Eriksdotter f 1721-04-07 i Jansjö, Fjällsjö. Död som nybyggarehustru vid Runån/Ledingån, Helgum. G 1750 m P Nilsson.

Elisabet Eriksdotter f 1723-11-14 i Jansjö

Ingrid Eriksdotter f 1725-12-19 i Jansjö

En annan intressant man är knekten och bonden Jon Olofsson i Jansjö, som uppenbarligen var gift tre gånger. När man kommer till honom tar alla den enda tillgängliga hustrun, vilken jag anser är mor till endast ett känt barn, och det är inte det mest kända när man söker anor.

I en hemmanstvist om Jansjöhemmanet år 1700 berättar sonen Olof Jonsson att fadern varit gift tre resor och med pengar från den första hustruns släkt löste Jansjöhemmanet ur gälden. Eftersom det var med moderns medel hemmanet var köpt fick han efter släktens krav överlåta det till honom, äldsta sonen efter andra hustruns död när Olof Jonsson var 15-16 år gammal. Menker anger i "Familjer i Ramsele" att Jon Olofsson flyttat till Nyland i Ramsele och där brukat ett hemman. Uppgifterna leder till många nya ställen i domboken och nya anknytningar genom olika handlingar

Olof Jonsson begär 1684 och 1687 inlösen av jord i Ön *Öden* Fjällsjö. Han förklaras vara rätt bördsmän och får lösa jord som sålts av h Karin, Ön till Anders Knutsson som säkerhet för lånta pengar. I det andra fallet sker inlösen från Christophers Perssons änka, h Kerstin *Knutsdotter* i Näset. Säljarna är syskon, barn till "gamknut" i Bölen. Följer man längderna på Ön så tycks Karin som säljer varit gift med Per Olofsson som dog 1644 som knekt.

De många domboksanteckningarna tillsammans med längder ger följande bild: Jon Olofsson kan vara född kring 1612 som son till Olof Jörensso. Han blev knekt kring 1628, han var med i de kompanier som deltog i inskeppningen till Tyskland före slagen vid Breitenfelt och Lutzen. 1635 tillhörde han Hans Strijks kompani.

Enligt traditionen kom han ridande hem till Jansjö en vår hoppande mellan sjöns isflak. Det kan varit kring 1637 då han var hemma ett tag. Kring denna tid kan han gift sig med dottern till rotebonden på Ön, Per Olofsson. Dottern hette troligen Karin Persdotter. Åren efter antecknas på familjen på Ön två personer som boende inhyses. Karin tycks haft en broder. Enligt en sedel från landshövding Hans Striijk 1646, ett av dennes första åtgärder efter utnämningen, ger han Jon Olofsson rätt att överta hemmanet i Jansjö från sin broder Mårten. Det nämns att Jon Olofsson vid tillfället varit i tjänst som knekt i 18 år. Hustruns släktingar med rötter i Böle hjälpte honom att betala förfallna utlagor för Jansjöhemmanet. Han tycks därefter vissa år arbetat med hemmanet men även varit ute som knekt. Vid den tiden benämns han korpral. Han mönstrar 1657 men innan avfärd lejer han en annan man för sig, Per Eriksson. Denne dog redan samma år ett vanligt öde för färska knektar. Att han lejde knekt kan tyda på att hans första hustru dött. Han hade säkert minst fyra barn att ta hand om och gifte säkert om sig så fort han kunde. Det bör varit med en kvinna från Junsele eftersom en son som sedermera återflyttade till Fjällsjö uppenbarligen uppfostrats i Junsele. Modern skulle då enligt Agneta Olofsson också heta Karin Persdotter. Fadern skulle då kunna vara Per Eriksson på Vallen 1 med sonen Abraham Persson, trolig hustru Abramhamsdotter. I det äktenskapet föds sonen Abraham. Denna hustru tycks dött rätt snart, möjligen i samband med barnafödsel. I det skedet kräver Olof Jonssons mödernesläkt *Knutsönerna* att barnen skall erhålla Jansjöhemmanet. Det tycks vara i början av 1660-talet. Jon Olofsson och hans släkting, Ramselebon Elias Sjulsson finns med i utkanten av den stora trolldomsprocessen som berörde bl a Ön 1660-1664. Domboken anger olika byar i Ramsele där Jon Olofsson tydligen vistas tillfälligt. Han hade ju också ett litet hus kvar i Jansjö. Han gifte sig tydligen med dottern till Christer Christersson i Holme som tycks heta Anna Christersdotter. och förvärvar från Elias Sjulsson ett hemman i Nyland. Jon Olofsson och en Bengt Olofsson bötfälldes för att utan bevis ha beskyllt Erik Ingelsson, Krånge för att vara trollkarl. Han blev dock senare nämndeman och utsågs tillsammans med länsmanen Mats Pålsson i Nordanåker, Mårten Olofsson *Jansjö-Sil* samt Elias Sjusson i Viken att utreda ägandeförhållandena för den s k Vangmyran mellan Orrnäs och Bodum som presenterades för Fjällsjö sockenmän i syneprotokoll 4 juli 1672. Domboken har mycket mer att berätta.

Ett försök att koppla ihop uppgifterna ger:

Jon Olofsson född ung 1612 i Jansjö, Fjällsjö död ung 1693 i Nyland , Ramsele

gift ungefär 1637 i Fjällsjö med

Karin Persdotter född ung 1615 i Ön, Fjällsjö död ung 1657 i Jansjö, Fjällsjö

Barn:

NN Jonsdotter f ung 1638 på Ön g m Per Eriksson den äldre f 1622 i Näset. NN kan möjlighet hetat Märta och dog 1684 i Näset.

Karin Jonsdotter född 1642 på Ön död 1738 i Normäs , Fjällsjö.

Olof Jonsson född 1647 i Jansjö död 1726-11-20 i Orrnäs, Fjällsjö.

Nils Jonsson född ung. 1655 i Jansjö död 1700 i Nyland, Ramsele

Gift 2 omkring 1658 med Karin Persdotter f omkring 1620 i Vallen, Junsele död omkring 1660 i Jansjö, Fjällsjö

Barn:

Abraham Jonsson f omkring 1660 i Jansjö, Fjällsjö död kring 1730 i Sunnansjö, Fjällsjö

Gift 3 omkring 1664 i Ramsele med

Anna Christersdotter f omkring 1630 i Holme, Ramsele död omkring 1710 i Nyland, Ramsele

Barn:

Ella Jonsdotter född omkring 1664 i Nyland. Gift med Per Eriksson den yngre som ville förvärva Jansjöhemmanet 1700. Makarna upptog istället ett hemman i Näset. Per Eriksson gick ut som båtsman för en rote i Fjällsjö och kom lyckligt igen. Gick ut sedan för en rote i Junsele och blev borta. Flera barn kända. Ella tvingades ödelägga hemmanet 1713 och familjens öde är därefter okänd för mig.

Sara Jonsdotter född omkring 1665 i Nyland. Gift med båtsmannen Anders Håman.

I dombok 1736 antecknas att Sara är upp mot 70 år och bor i en stuga på sina barns gård. d efter 1736.

Detta bör ge en bild av familjeförhållandena. Det finns mycket att plocka fram. Jag har intresserat mig mest för det som berör mina anor. Förhållena kring andra hustrun, är jag något osäker på. Jag skulle vilja kalla henne Abrahamsdotter med anknytning Vallen - Krånge i Junsele. Men som sagt: Den som har anorna bör kolla upp och kunna arbeta vidare.

Per Näsström

Fakta över Ångermanländska skattfynd

Etn rubrik som vi hoppas ska bli ett återkommande inslag i vår tidning.

☐ GULDSKATTEN I HORNÖ,

består av flera Guldföremål som dök upp vid en plöjning 1902. Först hittades en 10 centimeter lång del av ett guldarmband eller guldhalsband. Sedan en gulfingerring. Dessutom ett par böjda guldtelar och två tunnformiga guldtrådspärlor. I första omgången fann man 173 gram guld och i nästa omgång 107 gram. Till fyndet hör också sju röda flusspärlor.

källa: Nya Norrland tisdagen den 9:de april 1996.

ORDSKATTEN från A till Ö

I detta nummer presenterar vi fortsättningen av fornminnesintendent Verner Berglunds tredje utdrag ur samlingen av nordångermanländska dialektord. Register angående stavningen fanns införd i artikeln -Från A till Ö-, införd i Bäfvernytt nummer 20.

av Ola Johansson

<p>D. Dompt: En liten smula "mjöldompt". Dongen: Bädd för kreaturen. Dra knob: Dra fingerkrok. Draglea: Motlut på väg. Dremne: 1. Smälta, 2. svimma. Drusilla: Enligt folktron (i Northingrå), Adams första hustru, sedemera ett osynligt naturväsen, skogsrå. Drällte: Spilla. Drättne: Drunkna. DrövLing: Stor spik. Dr8ssa dell: Hårt slag. Dr8ssan: Agnar o.d. utgörande bädd för kreaturen. Dyngs8gg: Lortigt fruntimmer. Dyschä: Hö, utbrett till torkning, på vissa orter hopfört i högar. Dä ry: Aftonrodnaden. D8bb: Flöte på nät. D8kka: Slå. D8ns: Övre delen av stann-sängen. I denna låg barnen.</p>	<p>D8rj, darj: Hackat granris. D8rmä: Avsvimmning, svag och klen, "ja känn mäj s8m e d8rm". D8rskan: Klen, illa till mods. E. Eka: Orenlighet i ull. Ell-ben: Elddonet. Ellförrostningsasch: Vid slakt av bagge tillvaratog man pungen, beredde den och gjorde en påse i vilken man förvarade elddonet, stålet, flintan och fnösket. (Eldt-rustningsask). Ellsk8tt: Stället där man tändder en mila. Enhärninga: 1. Oavbrutet, 2. att bringa ett förhållande till sin spets. Enke: Enstaka. En-lätt: Enfärgat. Ersmässknärten: Fylla vid Eriksmässan. (18/5).</p>	<p>Ess: Om. (Ess du vell). E v i g a f l ä k k e n : Ofördröjligen. Exing, Efsing: Kvickrot. F. Faliten: Dålig matlust. Fangfore: Dåligt foder, Mos-sa, löv och barr som kreatur-foder. Fanga: Ett slags magåkomma. Fjetta: De trästycken som är fastsatta i meden och uppbära släden. Falåten: Förhänge framför stannsäng. Far: Epidemi. Farke, F8rke: Varna, vädja. Farget, F8rket: Gäller något ovanligt, efterlängtat och kärkommet, t.ex. god mat man ej fått på länge. Fattnä: Handtag.</p>
---	---	--

Nu kan Du finna föreningen på
internet via vår nya hemsida

Adressen är: <http://harnoforskare.cjb.net>.

Välkommen

Vill Du släktforska på svenska i Finland ?

Den 1 oktober 1999 startade ett ettårigt leaderprojekt med namnet **Vörå Emigrations-center i Finland.**

Projektet har sin bakgrund i att Vörå, ja hela Österbotten, har haft stor emigration, så ättlingar till österbottningar finns i hela världen. I dag upplever man en släktforskarboom, då speciellt emigranter söker sina rötter i förfädernas gamla hemland.

En av orsakerna torde vara Internet, som gjort kontakter över hela världen billigare och enklare, en annan orsak kan vara millennie-skiftet. Sekler som varit har lyfts fram i alla sammanhang och väckt nyfikenhet också på den egna släktens historia. Många av för-samlingskanslierna dignar under alla dessa nya förfrågningar. Och frågorna vill veta mer än ett årtal eller namn. De vill veta mer om orten i fråga förr och nu, finlandssvenskarnas historia, Finlands historia osv. på olika språk.

Utan att överdriva kan man säga att Vörå Emigrationscenter har fått en rivstart ! Förfrågningarna kommer framförallt från Amerika per Internet och från Sverige per brev. Frågorna är varierande och intressanta, allt från släktforskningsfrågor till "Vad är Bert-by"? Många behöver tolkningshjälp vid kontakter till helt finska orter och andra vill gärna få hjälp vid planeringen av ett besök då man vill hinna med så mycket som möjligt av den egna släktens liv och leverne. Alla släkt- och hembygdsforskarföreningar i Österbotten kommer att vara engagerade för att kunna erbjuda sakkunnig guidning med lokalkännedom. Vörå Emigrationscenter Finland har två anställda på deltid. Britt-Marie Norrgård arbetar 14 timmar i veckan framför allt med marknadsföring, information, utbildning och paketering av besökspaket. Brita Hägglöf är anställd 6 timmar i veckan och är specialiserad på släktforskning. Alla intresserade kan bekanta sig närmare med vår verksamhet på vår hemsida. Vill man själv forska kan man

också komma in till oss och få handledning i att använda mikrokorten, dat-orn och andra källor. Många lokala släktforskare vänder sig också till oss för att få råd och hjälp med att få tag på emigrerade släktingar. Vi erbjuder vår språkkunskap och våra internationella kontakter åt dem.

Britt-Marie Norrgård
projektledare

Vörå Emigrationscenter

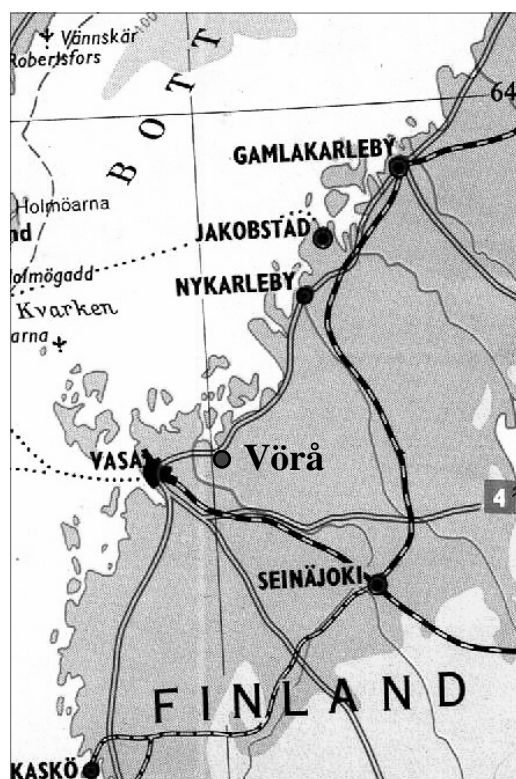
PB 20, 66600 Vörå, Finland

www.vora.fi/emicenter

e-mail: emicenter@vora.fi

tel: +358-(0)6-383 2117

fax: +358-(0)6-382 0255

EN BOKREA MED FÖLJDER

Bokrean 1997 blev för min personliga del både succé och fiasko. Låt mig förklara.

De välfyllda borden innehöll ingenting som direkt väckte mitt ha-begär. Facklitteratur med anknytning till mina intressen saknades och de skönlitterära reautgåvorna tilltalade mig ej heller, utan jag vandrade vidare till hyllorna med ordinarie utbud.

På avdelningen för historia fick jag syn på en bok, som utseendemässigt väckte min nyfikenhet. Boken var - Mina fantastiska anmödrar - av Ingegerd Troedsson.

Jag hade tidigare läst recensioner av den och visste att det fanns anknytningar till min mors födelsekommun i den. Jag sökte upp kapitlen om Resele och plötsligt fastnade blicken på min mors efternamn som ogift. Boken inköptes omgående och hemfördes, närmast i triumf.

Min mormor hette Strandqvist som flicka och just det namnet fanns på ägaren till en gård, som kunde härledas till Reseles "storpappa" på 1600-talet, Hindrik Pärsson. Jag ringde upp sagde ägare och frågade, om han visste om vi kunde vara grenar av samma släkt. Han bestred emellertid, att den släkt jag kom från hade samma ursprung som hans.

Jag kunde ändå inte känna mig övertygad om att det i en så liten socken skulle finnas flera "Strandqvistar".

Min man, som redan var sysselsatt med släktforskning för egen del, erbjöd sig att reda ut det hela. Det visade sig att mina tankegångar varit riktiga. Det var dessutom i "min" släktgren, som namnet Strandqvist först användes.

Så var även jag fångad av släktforskningens besatthet. Jag hade redan tidigare stiftat bekantskap med åkomman genom forskning, som gjorts på min fars släkt och som jag sammanställt antavlor av och genom min mans trägna arbete på att levandegöra sina anfäder för kommande generationer.

Nu gjorde vi sällskap till Landsarkivet. Hur man söker och vändas där vid läsapparater och litteratur, känner varje läsare av Bäfvernytt själv till, så jag går direkt till vad jag hittills funnit.

Med hjälp av Landsarkivets material, Ingegerd Troedssons bok och andra sammanställningar av hennes hand har jag funnit rottrådar, som på minst fem olika vägar leder sig fram till tidigare nämnde Hindrik Pärsson, såväl inom min mors som inom min morfars förfäder och -mödrar. De av er som läst Ingegerd Troedssons bok eller var åhörare vid hennes föredrag här i Härnösand, känner också till historien med de tre döttrarna, som i tur och ordning förfördes av drängen Jöns.

Om mina forskningar lett mig på rätta vägar, så är jag ättling till den yngsta systemen - dock inte till drängen. Där finner jag också släktskap med Ingegerd Troedsson. För tillfället går jag och funderar på en båtsmanshustru vid 1700-talets slut, som ägde en grön och vitrandig satängkjol, lika värdefull som en 7-årig ko, enligt bouppteckningen. När använde hon den och vad tyckte grannkvinnorna ?

Jag har alltså haft turen att hitta alla mina anor inom min mors släkt i samma socken i stort sett. Det har också fört med sig att jag känner en sorts släktskap med hela socknen och att jag funnit nya vänner i släktkedjan.

Tänk vilka följder en bokrea kan få !

Gudrun Johansson

Härnösands släktforskares

har hållits vid Janne Vängmantorpet i Risnäs, Stigsjö.

Förre ordföranden i Janne Vängmansällskapet **Folke Ahlberg** hälsade ett 20-tal av föreningens medlemmar välkomna.

Släktforskarnas ordförande **Roland Ek** presenterade det preliminära programmet för höstens verksamhet.

Den 6 september talar **Björn Thunberg** vid höstens första medlemsmöte.

Lördagen den 7 oktober celebrerar föreningen sin 10-åriga tillvaro med ett jubileum på Sambiblioteket med föredrag och utställning.

Den 1 november berättar **Olov Berlin** om släkten Berlin.

Slutligen blir det medlemsmöte den 6 december

med ett ännu inte bestämt innehåll.

Stoppdatum för nästa nummer av "Bäfvernytt" är satt till den 10 september. **Folke**

Ahlberg berättade sedan om torpet, om Vängmansällskapet och om författaren J.R. Sundström och hans figurer Vängman, Nordieng och gällaren Vreding under en trevlig rundvandring i de olika husen på gården.

I samband med kaffeservering ute på tunet i vårsolen avtackade Roland Ek, Folke Ahlberg för hans villighet att ställa upp samt överlämnade en vackert utförd antavla över Johannes Vänglund, förebilden till Janne Vängman.

Lars Drejare

Roland Ek avtackar här Folke Ahlberg och överlämnar en antavla över Johannes Vänglund.

Skånsk släktforskare kartlade över 3000 ättlingar

Släktforskning är en tålamodsprövande sysselsättning, som framför allt kräver ut-hållighet i forskningsarbetet. Efter 15 års en-träget arbete har den skånska släktforskaren Anne-Marie Hammarlund kunnat presentera en diger bok med namnet "Släktled från Råbockamöllan." Samtliga ättlingar till torparparet Jonas Nilsson och Boel Persdotter, som båda var födda 1750, har kartlagts och för-setts med beskrivande biografier.

Huvudpersonerna Jonas Nilsson och Boel Persdotters äldsta kända anfäder, som kunnat kartläggas, var födda redan på 1640-talet.

Med utgångspunkt från Råbockamöllan radas sedan upp sex barn upp, vilka var och en blev upphov till var sin släktgren. Råbockamöllan var före friköpet år 1913 en sågkvarn med ett litet torp, som brukades med åborätt under Hovdala slots fideikommiss. Allt utspelades alltså bara någon mil söder om Göingebyg-gens "huvudstad" Hässleholm.

Många barn dog.

De sex barnen fick i sin tur inte mindre än 49 barn att uppfostra i den karga Göingebygden. 13 av barnen dog redan som spädbarn. Av den äldsta dottern Hanna Jonasdotters nio barn dog samtliga utom ett i unga år. Den enda överlevande dottern Elna dog som ogift i lung-sot endast 31 år gammal. Därmed dog den första släktgrenen ut. Desto fler ättlingar har det blivit i de övriga grenarna. Typiskt var, att de fem barnen till en början bosatte sig på gårdar i angränsande socknar. Författarinnan har döpt släktgrenarna efter orterna till Elestorp, Sandåkra, Råbockamöllan, Säs-dala och Adseke.

En ärlig släkt

Sammanlagt redovisas över 3000 människo-öden i boken. Författarinnan har verkligen bemödat sig att få med beskrivningar av alla sina "släktingar". Läsningen av boken blir en resa genom minst 250 år av vårt lands ut-veckling. Först spreds "Råbockabarnen" som

vuxna i den kringliggande bygden, men snart flyttade de nytilkomna ättlingarna till de framväxande städerna. Allt fler lämnade de "agrara" yrkena och återfanns snart i arbetar-eller tjänstemannayrken. Många axlade an-svarsfulla befattningar i statsförvaltning eller rättsväsende, blev hantverkare eller startade egna rörelser. Hammarlund berättar, att hon egentligen räknat med att finna åtminstone någon fängelsekund i sitt forskningsarbete. Men släktgrenarna verkar ha befolkats av ärliga individer.

Miljardärer och utfattiga

Vad blev det nu av alla dessa sega göingar ? Jo, Hammarlund kan faktiskt beskriva några miljardärer i sin bok, vilket står i bjärt kontast till ett annat levnadsöde, nämligen den ut-armade "varmakorvgubben" i Malmö som bara efterlämnade en tältsäng och en påse lump. Miljardärerna är inga mindre än bröd-erna Rausing med bl.a Tetra-Pak-imperiet. Deras ursprung är en intressant historia.

Det började med 83 riksdaler, som Johans och Boels son Per Jonasson, erhöll i arv år 1807. Pengarna satsades på ett litet hemman i Adseke. Dottersonen August Andersson, född 1871, ville inte bli kvar på hemmanet i Adseke. Efter en tur som snickar- och mål-arlärling i Kristianstad bosatte han sig redan i 20-årsåldern i Raus vid Helsingborg. Han startade där en egen målerirörelse och år 1895 föddes sonen Ruben, som senare antog namnet Rausing. Och sedan gick det som det gick. Släktkrönikan ger prov på de mest skiftande yrken och intressanta hobbies. Många har gjort akademiska karriärer i takt med att utbildningen blev nåbar för alla. Alla har gett sina prov på levnadskonst i dess vildaste bemärkelse. På detta omfattande släktträd återfinns också tonsättaren Lars-Erik Larsson, född i ett kantorshem i Finja på Adselegrenen. På samma gren och i släkt-skap med Larsson finner man också skåde-spelerskan Lena Endre. ⇨

“Den kloke gubben“

En i hela Sydsverige välkänd “klok gubbe“ i slutet av 1800-talet var “Mölle-Jensen.“ Hans riktiga namn var Jöns Olsson (1815-1897) och han blev ingift i Sösala-grenen genom Anna Andersdotter (1815-1897). Mölle-Jensen innehade Djupadals kvarn i Sandåkra. Han tillskrevs en övernaturlig förmåga att bota sjukdomar och ställa stulna saker till rätta. Ett annat intressant levnadsöde var Zenta Olséns. Mölle-Jensens som Ola fick i sin tur en son, som hette Nils Otto Olsén. Denne blev skraddare i bland annat Köpenhamn. Där föddes dottern Zenta (1898-1970), som uppträdde som artist och sångerska i Norge och Danmark samt Tyskland före första världskriget. Zenta Medverkade också i en dansk film med komikerparet “Fyrtornet och Släpvagnen“. Hon bodde med sin familj i Hässleholm, tills hon dog år 1970. Hammarlund skildrar alla levnadsöden med samma omsorg, alla de som inte utträttade sensationella storverk, men som träget och plikttroget utförde sitt dagliga arbete. Men hon tycker själv, att det var just storverk de alla utförde. Eller med hennes egna ord: “Födda i en generation, då lättköpta glador ännu inte börjat förgyllas på löpande band i massmedias godtyckliga gemensamhetsbad“.

Många emigranter

Alltför stora barnaskaror och hårda levnadsvillkor medförde emellertid, att många begav sig till Amerika för att söka lyckan där. Bokens emigrantregister upptar 100-tals personer. I en del fall skildras deras öden och framgångar i Amerika. Många startade egna rörelser i det egna landet. Vilken guldgruva att ösa ur, blir inte den här boken för alla sentida ättlingar i USA, som vill veta sitt svenska ursprung ! En del sökte lyckan i Danmark, så det var inte bara Amerika som blev “räddningen“ för många.

En vacker bok

Släktkrönikan har blivit en “tegelsten“ på 512 sidor med inte mindre än 410 porträttfoton. Omslaget pryds av en akvarell

med Råbocka-möllan, avbildad i börja av 1900-talet av Ernst Hörgren (1861-1933). Han var egentligen skraddare i Malmö, men som så många andra i släktkrönikan hade han en konstnärlig hobby på sin fritid. Anne-Marie Hammarlund är född 1930 och har efter ett yrkesverksamt liv som folkskollärare på Söderslätt bosatte hon sig på en gammal 1600-talsgård i Liarum vid Tollarp. Efter pensioneringen har släktforskningen tagit all hennes tid i anspråk. Boken har givits ut på ett eget förlag. Det sätt på vilket Hammarlund presenterat sina forskningsresultat gör, att bokverket har intresse även utanför de berörda släktkretsarna. Läsaren får en god inblick i de omvälvningar som skett i samhället de senaste 250 åren.

Sjunne Andersson

infört i Kv n:r 23 2000

Eftersökning

Christian Persson Selling, borgare och fiskare i Härnösand, *f. 1795-07-01 död 1848-08-15.*

Mor Anna Olofsdotter f. 1766-03-04.
Var är dessa personer födda ?
Vilka anor har de ?

Roland Ek

Finsvik 2327
870 10 Älandsbro
tel: 0611-66081

e-post: rf.ek@telia.com

VÅR FÖRENING FYLLER 10 ÅR

Protokollen berättar

Förspel.

Ådalens släktforskarförening bildades 29 april 1986.

Vi var några i Härnösand som var medlemmar i ådalsföreningen, ÅSF, och som var benägna att bli en Härnösandssektion där. Vi hade en utredningsgrupp som första gången möttes 24 nov 1988 och som blev inbjudna till ett styrel-semöte med ÅSF i Högsjö den 18 jan 1989. Från Härnösand deltog då Thord Bylund, Margareta Grafström, Roland Ek och Lars Drejare. Per Melander, ordf. i ÅSF, och övriga i dess styrelse var villiga att ändra sina stadgar så att en särskild sektion med härnösandsbor kunde formas. Vi funderade - men ville naturligtvis gärna ha en egen förening !

Interims styrelse.

“Elva släktforskare försöker att bilda en förening i Härnösand“. Detta meddelande gick ut i pressen och genom anslag i staden efter det att vår första interimsstyrelse haft sitt första sammanträde den 29 jan 1990. Då hade valts som medlemmar i den, ordförande Roland Ek, sekreterare Ulla Frykestig, kassör Sten Hörnfeldt och ledamöter Margareta Grafström och Agneta Olofsson. Den nya styrelsen var flitig. Sammanträden hölls 6, 12, 19 och 26 feb, samt 12, 20 och 26 mars. En av anledningarna till fliten i början var att man beslutat att anordna en utställning om släktforskning på biblioteket i Härnösand.

Utställning.

Denna kom till stånd och var tillgänglig från 24 mars och en bit in i april. Meningen var att öka intresset och att värva medlemmar. En uppstoppad björn som Margareta Grafström lyckats låna från Sollefteå var av allt att döma den största attraktionen på

utställningen. Bo Lindvall visade Zarah Leanders antavla och Thord Bylund Elias Sehlstedts. Roland Ek och Agneta Olofsson demonstrerade släktforskning för intresserade, bl.a. med datorns hjälp.

Utveckling.

Vid mötet den 26 februari meddelar kassören Sten Hörnfeldt att 14 personer dittills tecknat sig för medlemsskap. Två månader senare har 66 betalt årsavgift och i dec. 1991 är medlemsantalet 95. Däromkring har det medlems-antalet sedan hållit sig. En ganska intensiv studiecirkelverksamhet börjar under 1990, vilket bidrar till ett ökat intresse.

Konstituering.

Första årsmötet (konstituerande, även om det ej kallas så i protokollet) hölls den 25 april 1990 i K-Konsults lokaler i Härnösand. Stadgar antogs, anslutning till Sveriges Släktforskarförbund beslöts och namnet på föreningen bestämdes till Härnösands Släktforskare. Årsavgiften var från början 50 kr. Kassören fick i uppdrag att hos kommunens kulturnämnd ansöka om bidrag. Detta beviljades också av kommunens kulturnämnd, men efter ett par år då föreningens ekonomi blivit hygglig föreslog revisorerna att vi skulle avstå från detta bidrag. Vilket också beslöts av föreningen.

Alla i interimsstyrelsen valdes som ordinarie styrelseledamöter. Thord Bylund och Folke Åsén blev suppleanter i styrelsen, Stig Brunned och Lars Drejare utsågs till revisorer och Lennart Hellsten till revisorssuppleant.

Beslut fattades även om ett medlemsblad kallat “Bäfvernytt“.

Som avslutning på årsmötet talade Margareta Grafström om Buresläkten. Redan under detta första år kom vi in i en tågordning som sedan varit bestående: Årsmötet stadgeenligt under mars månad och ett medlemsmöte

Medlemsmöten, föredragshållare.

En imponerande samling av 66 kvalificerade föredragshållare har framträtt vid föreningens möten under dessa 10 år. Flera har medverkat upprepade gånger. Mest aktiva har våra egna kunniga Margareta Grafström och Thord Bylund var med 10 respektive 8 framträdanden, men då bortser vi från diskussionsinlägg och kommentarer som dessa våra flitiga medarbetare kommit med. Mest prominent aktör var Ingegärd Troedsson, Riksdagens f.d. talman. Hennes "fantastiska anmödrar" härstammar från Ed, Resele och andra ådalsförsamlingar.

Gränsträffar.

Vår förening har deltagit i gränsträffar tillsammans med närliggande släktforskarföreningar och anbyttardagar. Själva organiserade vi en sådan dag på Kristinaskolan i Härnösand den 4 okt. 1997.

Styrelsen.

Hela tiden har det varit god kontinuitet i föreningens arbete, mycket beroende på en dedicerad insats från styrelsens medlemmar. Framför allt har Roland Eks arbete som ordförande under hela perioden betytt mycket. Agneta Olofsson har även tillhört styrelsen hela tiden, först som medlem, sedan sekreterare och nu sedan -1994- som kassör samt under många år som redaktör och ansvarig för "Bäfvernytt". Thord Bylund var från början suppleant i styrelsen och är nu vice ordf. Hans betydelse som kontaktman vid Landsarkivet i Härnösand och hans eminenta kunskaper som släktforskare och historiker innebär trygghet och en stor fördel för föreningen. Landsarkivet i Härnösand är värdefullt för våra medlemmar, det ökar intresset för forskning, speciellt som servicen från arkivet ständigt är god. Andra styrelsemedlemmar som spelat en stor roll under föreningens första år är Sten Hörnfeldt och Folke Åsén. Sigge Sjödin har -utanför styrelsen- gjort ett jättearbete med sina Stigsjö- och Viksjöböcker och Folke Åsén har praktiskt taget fullbordat

Ljustorpsboken.

Sigge och Folke har vid årsmötet 2000 gjorts till föreningen första hedersmedlemmar.

Bäfvernytt.

Idén till medlemsbladet "Bäfvernytt" fanns redan från början. Utkast till ett försättsblad märkt 1990:1 finns i sekreterarpärmen och på första årsmötet beslutades att 4 nummer per år skulle ges ut.

Sten Hörnfeldt var redaktören "t.f." I det första numret som kom ut i januari 1990 finns en intervju med Agneta Olofsson om hennes arbete som professionell släktforskare. Margareta Grafström skriver om biskopsdottern Elisabeth Kiorning som sprang till skogs för att slippa gifta sig med den gamle professorn Christiernin och Sten Hörnfeldt medverkar båda med artiklar och utredningar.

Nummer två av bladet kommer redan i april 1991. Även detta är fullmatat, men ändå talar redaktör Sten om en kris- med frågetecken efter.

Följden blir att styrelsen hösten 1991 tillsätter en redaktionskommitté med Roland Ek och Agneta Olofsson som ansvariga. Så har det varit fram t.o.m. 1999. Medlemmarna i kommittén har växlat, men Agneta har hela tiden varit en drivande kraft. Nu består kommittén av Björn Thunberg, Thord Bylund och Åke Omberg. Den senare började 1999 som redaktör, redigerare och tryckare och den hjälpen är vi tacksamma för.

Ett medlemsblad betyder mycket för sammanhållningen i föreningen och som informations-källa för både närboende och för medlemmar i förskingringen.

Kursverksamhet.

För att öka kunskaperna om släktforskning arrangerar studieförbunden sedan länge kurser i ämnet. Denna verksamhet har ökat i och med tillkomsten av vår förening och flera av våra kunnigaste medlemmar leder sådan kurs eller cirklar. Thord Bylund, Margareta Grafström, Agneta Olofsson, Sten Hörnfeldt, Roland Ek, Elisabeth Wedin m. fl. har varit

intresset för detta fascinerande ämne som finns eller ligger latent hos många. Samarbete med Mitthögskolan har därvidlag etablerats.

Samkväm.

En förutsättning för välbesökta möten är som ovan nämnts goda föredragshållare. Ett väsentligt bidrag till den trevliga stämningen som brukar råda vid våra möten är samvaron som följer efter, med diskussioner och servering. Märta Hall var föreningens första klubb-mästare - *som det hette då* - och hon föregick med ett utmärkt exempel för nuvarande vär-dinnor - *som det nu heter*. Alltid gott kaffe och te samt gott hembakat bröd. Många har hjälpt till med bak och servering och de se-naste åren har Asta Brunned, Kerstin Drejare och Karin Lundkvist skött ruljangsen med den äran. Må detta fortsätta !

Avslutning.

Tio år är en kort period i en förenings liv, speciellt för en förening vars medlemmar sys-slar med släkt och historia med sekellånga perspektiv. Kanske är det inte så mycket att fira. Styrelsen har i alla fall beslutat att 10-årsjubileet skall firas lördagen den 7 oktober 2000 kl. 10-15 på sambiblioteket i Härnö-sand. / Se annan annons på annan plats /.

Ovanstående ganska subjektiva och sporadis-ka hopplock ur tillgängliga protokoll gör inte på något vis anspråk på att vara varken ob-jektiva eller - ännu mindre - fullständiga.

Lars Drejare
sekreterare

Värvningskampanj av nya medlemmar.

Nu är det åter dags att tillföra föreningen nya medlemmar. Värkning av nya medlemmar är viktigt för en förening och läser man under rubriken - **Nya Medlemmar** - i detta nummer finner man att där finns inte ett nytt namn.

Att sommarhalvåret inte är den bästa tiden för rekrytering är förståelig, men nu när hösten är i antågande är det åter dags att sätta igång. Därför är det önskvärt att var och en av oss försöker finna en ny medlem.

Lockelsen att finna sina rötter måste vara av intresse för många fler människor, det gäller bara att tända intresset så är jag övertygad om att antalet medlemmar skulle öka högst avse-värt.

Material till vårt föreningsblad

är en annan angelägenhet som i allra högsta grad kan göra vår tidning mer engagerande och intressant. Därför uppmanar jag alla som känner sig ha något som intresserar oss öv-riga, kontakta någon i redaktionen för att tillföra nytt material i frågor om vad som sker i släktforskarsammanhang. **Din insats är verkligen viktig** och tror du dig inte kunna åstadkomma något skrivet manus själv kan jag försäkra att i många fall räcker det med ett litet tips, eller antydan, så gör vi allt för att det ska komma på pränt.

Hälsningar från
redaktionen !

LINNÉAN, LEKTOR OCH LÄKARE

Manus Lars Drejare

Om Nils Gissler, Härnösands förste “provincialmedicus“

Historik

Redan i slutet av 1500-talet kunde viss medicinsk hjälp erhållas här i staden. Utöver de kloka gummor som torde ha funnits sedan lång tid fanns även *bardskärare* dvs egentligen barberare som förskaffat sig viss kunskap i medicin och som tidigt slog sig samman i skrän.

År 1680 tillkom ett hospital i Härnösand. Där inhystes vanföra, blinda, sinnessvaga och utfattiga. Hospitalet var beläget vid södra tullen nära den plats där landstingets byggnad nu finns.

Under 1600 och 1700-talen fanns *fältskärer* vilka genomgått en längre medicinskirurgisk utbildning. De sysslade mest med sårbehandling och enklare kirurgiska ingrepp och var väl från början utbildade med tanke på krigstjänst. Flera av dem som tjänstgjorde i Härnösand var invandrade tyskar.

Nils Gissler

Den förste utbildade *läkaren*, dvs med universitetsexamen, var Nils Gissler som anställdes som lektor i fysik och logik (!) vid Härnösands gymnasium. Dessutom skulle han utan extra betalning vara *provincialmedicus* i Västernorrland, f. ö. den ende i länet vid denna tid.

Nils Gissler var född 1715 02 20 i Gissjö by, Torps förs, Medelpad. Föräldrar: Bonden Olof Larsson och hans hustru Karin Nilsdotter. Elev vid gymnasiet i Härnösand 1729, inskriven vid Uppsala universitet 1735. Från början var det meningen att han skulle bli präst, men snart tog intresset för naturvetenskap överhanden. Han blev Linnés elev och vän och delade tidigt dennes intresse för botanik och för hela *naturalhistorien* inkl medicinen. På grund av ekonomiska svårigheter var Gissler tvingad att under

studietiden ta anställning som informator i olika familjer.

Med.Dr.

Gissler disputerade för medicine doktorsgrad 1744, samma år som han utnämndes till lektorstjänsten i Härnösand. Till denna hade han Linnés rekommendation och tydligt är att han brevlades hela livet höll kontakt med sin lärare. Han var en äkta linnéan. Redan 1742 var han känd i Uppsala som en verkelig Doctor. Under kriget med Ryssland 1741-1743 hade en svår epidemi med smittsam feber utbrutit och här var han *outröttligen* verksam för att hjälpa de sjuka. Av lukten inne hos den sjuke kunde han med *“visshet döma om denne skulle dö eller åter vinna helsan“*. Disputation 1744 gällde sådan *“in-termittent feber“* och mycket av materialet för avhandlingen hade han samlat under epide-min. Ledamot av Vetenskapssakademien blev han 1748.

Lektor

Väl i Härnösand blev Gissler som lektor även medlem i *Consistoriet*, dvs domkapitlet, ett uppdrag som han innehade till 1762 då det plötsligt krävdes prästvigning för att få vara med där.

Som Läkare synes Gissler ha gjort stora, berömvärda och oegennyttiga insatser. Något sjukhus fanns inte utan han offrade sig helt för sina patienter och vårdade dem ofta i sitt eget hem i fjärde kvarteret i Härnösand. På egen – och hustruns - bekostnad skötte han sjukvården utan annan ersättning än den han fick som lektor. (*Hustrun klagade också efter hans död att större delen av hennes arv hade förbrukats*). Först 1762 fick han lön som läkare. Något apotek fanns inte heller från början, han tvingades att bereda sina medikamenter själv. 1748 upprättades dock en filial till apoteket i Gävle och 1752 blev det ett självständigt apotek – *Bävern* – här. Den nye apotekaren var emellertid alltför

kommersiellt inriktad för att komma väl överens med idealisten Gissler.

Arbetsbörda

För oss sentida 9 till 17-människor är det svårt att fatta hur en man som Nils Gissler dels kunde sköta lektorstjänsten vid gymnasiet, dels kunde vara provinsialläkare för Ångermanland och Medelpad och dessutom göra naturvetenskapliga iakttagelser och registreringar i Linnés anda. Dessa iakttagelser publicerades i Kongl Vetenskapsakademiens handlingar från 1747 och framåt och för att visa vilket brett fält som observationerna spänner över skall här nämnas några titlar: Beskrifning af Tånglaken, 1748. Beskrifning om strömmingsfiskets beskaffenhet i Norrbotten samma år, Västernorrlands naturliga lynne och beskaffenhet, tal vid inträdet i akademien publ 1751. Beskrifning om Tätmjölkens tillredning, 1749. Berättelse om några jordbäfningar i Norrland, 1750. Beskrifning om Laxfisket i de Norrländska Älfarna, 1751. Sikfisket uti de Norrländska Älfvar och Skärgårdar, 1753. Labben, fiskmåsarne för-föl-jare, 1753. Bäfverns natur, hushållning och fångande, 1756. Rön om Pärlemusslor etc, 1762. Blodiglars nytta i läkekonsten, 1758. Calomels nyttiga användande, 1768. Beskrifning på de i Västernorrland brukliga Tork-hässjor för säd, 1769.

Rensjuka

Om den i Lappmarken gångbara Rensjukans kännedom och bot, 1759. Här lämnar Gissler en ganska fullständig bild av en sjukdom som på *lapska kallas Radock-Tanta* med symp-tom och förlopp, obduktionsfynd, behandling och förebyggande åtgärder. Han är övertygad om att det rör sig om en smittsam farsot och är t o m inne på en form av ympning av friska djur med *var av ögon, näsa eller munnen på ett sjukt creatur*. Åderlåtning samt ingivning av engelskt salt och camfer är den vanliga behandlingen. Här kommer Gisslers omtanke om sina patienter fram; en omtanke

som gäl-ler både folk och få !

Om de kroppsliga sjukdomarna som kom under hans behandling tycks Gissler inte ha skrivit så mycket. Däremot tycks det mänskliga psyket ha intresserat honom särskilt. Hans historiograf Anders Schönberg nämner att det finns en del av intresse i Gisslers brevväxling. Han funderar här bl a över män-niskosjälen, psyket, om orsaken till lynnets växlingar. Efter en långvarig kroppslig sjuk-dom hos Gissler själv *“började styrkan i själen äfven lida därpå, dess munterhet för-minskades stundom, genom oftare anfall av mjältsjuka, denna till sin natur föga kända och icke sällan nyttiga plåga, under vilket allmänna namn man plägar innefatta så väl åtskilliga fysiska krämpor, hvilka förmin-ska sinnets munterhet, som ock hvarjehanda för de flesta obekanta rörelser inom vår själ, hvarigenom en högre kraft ofta bereder män-niskors sinnen till att sätta lagom värde på detta lifvets behagligheter“*. (Jämför med Tegners dikt Mjältsjukan!)

Hälsobrunn

Bland Gisslers andra insatser i samhället var initiativet att öppna en hälsobrunn i Härnösand. Detta var en företeelse i tiden. Källan fanns vid nuvarande korsningen Nybrogatan – Brunnshusgatan intill VA:s f d fastighet. Där byggdes brunnshus och ur denna källa drack folk brunn långt in på 1800-talet.

Familje tragik

Gissler gifte sig 1745 med Maria Elisabeth Wikar, köpmansdotter från Härnösand. Med henne fick han 16 barn varav endast fyra uppnådde vuxen ålder. På 1750-talet var det tydligen en svår smittkoppsepedemi som tog livet av många barn i staden. Nils Gissler och hans hustru tvingades sålunda vid *ett* tillfälle begrava tre av sina egna barn. Ett bättre bevis på den tidens otillräckliga kunskaper i medicin kan man svårligen tänka sig. Man visste inte vad virus och bakterier eller vaccination var. Man stod handfallen inför de sjuka. Och det dröjde till omkring år 1800 innan vacci-nation mot

afseenden en rätt christerlig man, skriver Schönberg om Gissler i sitt åminnelsetal i Vetenskapsakademien. Han sörjdes av hela Härnösand, när han dog den 19 nov. 1771, 56 år gammal. En av hans elever magistern, sedermera lektorn Pher Hellzen höll ett åminnelsetal i Härnösands gymnasium.

Familjen drabbades av sorg och olycka även efter faderns död. 1776 avled hustrun Maria Elisabeth, 49 år. Av de fyra kvarvarande barnen var endast en son, Carl Christian. Denne läste medicin i Uppsala, blev med. kand, men med tiden allt mer besynnerlig. Till slut blev han helt sinnessrubbad. En söndags-förmiddag 1784, då han var 28 år fick han ett anfall av raseri, mördade tre personer hos en släkting till modern och skadade en fjärde. Som sinnessjuk dömdes han till förvaring på vårdanstalt. Våldsamheterna tycks inte ha återkommit, han avled 1794, 41 år gammal. En kommentar i tidens anda: Härnösandsborna var tacksamma mot försynen att föräldrarna slapp uppleva sonens dåd.

Avslutning

Linné hade många bemärkta lärjungar. Mest kända är väl de som gjorde långa utrikes resor och som förde hem exotiskt material från främmande länder till museer och naturalie-kabinett. Många dog av strapatser, umbäranden och sjukdom. Gissler är kanske en av de mindre bemärkta eftersom han *stannade hem-ma*. Icke förty gjorde han en betydelsefull insats. Han är väl värd att bli ihågkommen.

Referenser:

Bucht Gösta: Härnösands historia I, II, Uppsala 1945

Fries Th M: Linné I, II, Stockholm 1903

Hammarlund Olle: Resan till paradiset, Stockholm 1970

Näslund Rolf: Studier i Härnösands bebyggelsehistoria 1585-1850, Härnösand 1980

Näslund Yngve: Härnösands Lazarett och Kurhus, Härnösand 1988

Sacklén Joh Fredr: Sveriges Läkarehistoria, Nyköping 1822

Schönberg Anders: Åminnelsetal öfver Kongl Vetenskapsakademiens framledne ledamot.

Herr Nils Gissler, Stockholm 1772

E-postadresser till andra släktforskarföreningar

Hembygds och släktforskare Nolaskogs: westman.e@telia.se

Östgöta Genealogiska Förening: <http://welcome.to/ogf> (hemsida)

Ovansiljans Släktforskare: ovansslf@hem.passagen.se

Person-och Lokalhistoriskt Forskarcentrum Oskarshamn: come.to/plf (hemsida)

Sveriges Släktforskarförbund: <http://genealogi.se> (hemsida)

Ådalens Släktforskarförening: Gunnel@rix.tele.com

Forskarföreningen Alir, Söderhamn med om-nejd: ellis@extra.netlink.se

Västgöta Genealogiska Förening: inger.holmquist@mbox301.swipnet.se

Lappmarkens släkt-och bygdeforskare: lappmarkenssbf@hotmail.com

Kronobergs Genealogiska Förening: cogu@user.bip.net

Gästriklands Genealogiska Förening: roger.la@telia.com

Jämtlands Släktforskare: <http://home3.swipnet.se/~w-33067> (hemsida)

-”- :jls@swipnet.se

Nord Västra Ångermanlands Släktforskarförening: lars.starlander@eudoramail.com

StorStockholms Genealogiska Förening: www.genealogi.se/links3.htm#sto

Genealogiska Samfundet i Finland: samfundet@genealogia.fi

-”- :<http://www.genealogia.fi> (hemsida)

Postadresser:

Södertälje Släktforskarförening: c/o Anna-Stina Strandin Freij, Rödsippstigen 21,

15331 Järna

Åsbo Släkt-och Folklivsforskare: postadress: Box 191, 26422 Klippan

SLÄKTHUSET

Än i dag gamla rucklet ligger kvar,
som det låg uti Farfars Morfars dar.
Stilla smekt utav samma sommarvind,
som en sommar smekte Farmors Mormors kind.
När jag sakta igenom grinden går,
tusen minnen från förr emot mig slår,
som dom måste ha slagit mor och Far,
liksom Farfar och hans Far på äldre dar.

Här bodde Morfar och Morfars gamla Mor,
Morfars Farfar och Morfars Farfars bror,
Farfars Farfar, men även Farfars Far,
Farfars Morfars Far och Morfars Farfars Mor,
Morfars Svärfar, som reste till och från,
Morfars Faster och Farfars Mosters son,
Svärmors Farfar och Morfars Fars kusin,
och så Farmors Mormors Morfars Farfars svåger.

I Gula Kammaren, där lyckan alltid grott,
Farfars Farfar och Farfars Farmor bott.
Dom fick flytta när Farfars Far blev stor,
och fick bråttom in en dag med Farfars Mor.
Men när Farfar och Farmor kom till slut,
fick som vanligt de äldre flytta ut.
Farfars Far bytte plats med Pappa sin,
som fick bo ihop med resten uppå vinn.

Nu i ett rum hänger Farmors Farfar kvar,
i en ram skänkt av Morfars Morbrors Far,
och i hallen står ännu blid och tyst,
halva Morfars Farmors Mormors marmorbyst.
Hela släkten har slitit samma port.
Undra på att den satt sig som den gjort !
Dock jag tänker med tår i ögonvrån:
Här ska en gång bo min egen sonsons sonsons lille
son,
När hans Farfars Farfars Far har flyttat från.

En text som skrev Povel Ramel året 1951